breuitate miranda iunguntur. Hoc
aut̄ p̄nominatum ām̄oniū fecisse.
scribit eusebius carpiano. Susci
pe ergo xp̄icola in hoc manuali ope.
ul si cōmodius possis in alio uerbū
breuiatū quod dn̄s fecit sup terrā.
Collige ergo cōpendiose uerbi incar
nati historiam. mandata. p̄missa.
In his itaq; habeto uiā. ueritatem
et uitam. Xp̄i ergo exemplo nosce q̄a
bn̄ uiue possis p̄ceptis et p̄missis. bn̄
uiue scias et uelis ad signandum
sup te magis magisq; lum̄ uultus
dn̄i. His utiq; trib; t̄a p̄pulsari ne
cesse ē. impotentiā scilicet. igno
rantiam. negligentiam. Ignorans
enim ignorabit. negligens ū nes
ciet. neq̄m simulator īpotentie
nichilominus eiciet. Vide ergo cum
p̄pha quattuor animalia p totum
corpus oculata. Quod uni sint q̄tu
or facies. uelut ignis sit horum
species. hoc explicat hec noua se
ries arte mira. Quo sp̄c dat directi
o. illuc p̄gunt nec fit reuersio.
nunc descensus nunc eleuatio ē ī
eis. Dant scintille micantes radios.
et coruscat fulgur in impios. terror
ad hos. splendor ad filios. ē in eis. Ut
ergo absq; scrupulo studiosi mens secura

possit hoc uti uolumine. sententi
as. euglistarum p̄sonas. numeris.
litteris de minio int̄positis. per loca
congrua curaui diligent̄ distingu
ere. Numeris siquidem luce clari
aperitur. quid p̄p̄e q̄d cōmunit̄ q̄
ue similia dixerint euglīste. Litte
ris quoq; eosdē breuitatis. nec non
differentie causa iudico debere dis
cerni. uidelicet p. R. litterā marcū.
p. M. matheum. p. A. aquilā. sūmū
euglistam. p. L. uero lucam. Pre
terea nemo culpet historie natu
ralem ordinem n̄ hic usq; quaq;
seruatū eē. Singuli nāq; euglista
rum nichilominus iuuencus. sedulius
egregii uersificatores circa eadem
maria ūsantes. p̄postero ordine
plurima narrauere. Tantū sit ita
q; p̄occupationis et recapitulatio
nis regulas nec n̄ quā plures alias
de quib; doctor aug̃ in concordia
euglistarum docet. huic operi sepe
applicare oportere. Incipiunt capitula

·I· In principio ūbū. et ap̄d dm̄ p quē facta
De sacdotio zacharie. Ist oīa.
Ubi angls Gabriel ad mariā loqtur.
De natiuitate ihis baptiste.
·V· De generatione ul natiuitate xp̄i.
Ubi angls apparuit pastoribus.

Ubi ihc ductꝰ est a parentib; ut cir
De magis q̄ venerūt ab oriente ꝯ cūcideret̄.
Ubi ē fugatus ihc ⁊ parentes ei' ī e
x Ubi herodes int̄fecit pueros ꝯ egiptū.
Ubi ihc revocatur ab egipto.
Ubi ihc remansit ī tēplo ierosolimis.
Ubi iohēs baptista apparuit ī isrl'.
Ubi ihc baptizatur a iohanne.
xv Ubi ihc ductus ē a spū in desertum.
Ubi duo discipli iohis secuti s̄t ihm.
De philippo ⁊ nathanael. ꝯ siae.
Ubi ihc in synagoga legit librū y
Ubi ihc vocavit petrū ⁊ andreā ⁊
iacobum ⁊ iohannem ꝯ canum.
xx Ubi ihc vocavit matheum publi
Ubi ihc audiens q̄d iohēs traditū eēt.
secessit in finib; zabulon ⁊ neptali.
Ubi ihc circuibat om̄s regiones ⁊
sedens in monte elegit duodecim
aplos. ⁊ docuit eos de beatitudine
regni celorum ⁊ que sequunt̄.
Increpatio divitum.
Ubi dicit vos estis sal terre.
xxv Vos estis lux h' mundi ⁊ it̄ū cōpa
tores de preceptis legis.
Iracundie.
De relinquendo munus ad altare.
De adulterio concupiscentie.
De repudio
xxx De iuramento.

De oculum pro oculo.
De diligendo proximum.
De occulta elemosina.
De secreta oratione.
De occulto ieiunio. xxxv
De non thesaurizando sup t̄ram.
Quia nemo pot̄ duob; dn̄is servire.
Non deb̄e sollicitū eē de esca l' indumto;
Non deb̄e quēquā iudicare l' ꝯdēpnare.
Parabola de amico ul' de t̄b; panib; xl
petendum. querendum pulsandū;
De cavendo a falsis prophetis.
Non hi int̄bunt in regno celorū
qui tamen dicunt dn̄e dn̄e.
Cōpatio in his omib; de sapiente ⁊
insipiente edificatorib;.
Ubi ihc mittit. xii. discipl'os suos
docere ⁊ curare om̄s infirmitates.
Ubi ihc in chana galilee aquā uinū xlv
Ubi ihc mundat leprosum. ꝯ fecit.
Ubi ihc puerum centurionis parali
Ubi socrū pet' a febb' sanaū ihc ꝯ tacitū curau
Ubi ihc in civitate naim mortuū
Ubi omnes infirmitates curat ut l.
adīplerent̄ sc̄pt̄e ꝓphaꝝ. ꝯ resuscitauit.
Ubi volenti eū sequi dix' vulpes fovea
Ubi navigans īpauit tēpestati ⁊ cessau
Ubi curavit t'nsfretum demoniacū
q̄ in monumtis manebat. ꝯ habent
Ubi curavit paliticū quē deposuer̄t
ꝯ tectū

lx Ubi filium ſubreguli abſentē curauit·
Ubi leui publicanꝰ conuiuium ei fecit
⁊ dicentes ſcribe ⁊ pharisei diſcipłiſ
quare cū publicanis ⁊ peccatoribus
manducat magiſter uŕ· ſ ita dicit·
Ubi ſcribe ſignū petiuit ab eo ⁊ eis iuſ
Ubi quedam mulier de turba clama
uit ad ihm beatꝰ uentē q̄ te portauit·
Ubi nunciatur ihū qꝫ mat̄ tua
⁊ frs̄ tui uolunt te uidē;
lx Ubi ihc mulierem q̄ fluxū ſanguiſ
patiebatur curauit· ⁊ filiā iairi
pncipis ſynagoge mortuā ſuſcitauit·
Ubi duoſ cecoſ curaū ⁊ demonium
ſurdum ⁊ mutum eiecit;
Ubi pharisei dicunt de ihū in beel
zebub eiecit demonia; ſ rogare eū;
Ubi martha ſuſcep ihm ī domo ſua·
Ubi iohs de carcē miſit ad ihm uit
lxv Ubi exprobat ciuitatibꝰ in quibus
facte ſunt plurime uirtutes; ſ ſcā aīe·
Ubi apłi reuertuntur ad ihm de pdi
Ubi ihc elegit alios lxx· ii· diſcipłoſ
adiungens parabolam turri edifican
tis ⁊ regis ad plium parantis·
Ubi accuſabant diſcipłos eiꝰ;
Ubi die ſabbo in ſynagoga curauit
lxx· Ubi ihc in monte ſ manū aridā;
orat ⁊ iuxta mare turbis ⁊ diſcipu
lis ſuis plurima in parabolis locutꝰ ē·

Ecce exijt qui ſeminat ſeminare·
De eo qui ſeminauit bonū ſemē ī a
gro ſuo· ⁊ de zizaniis· ſ ūantis
De grano ſinapis· ſ multa diſciplis·
De fermēto qđ abſcondit mulier· ⁊ alia
Ubi diſciplis diſſerit parabolam ſemi·· lxxv lxxv·
Qui ſeminat ſemē ⁊ uadit dormitū
⁊ ſurgit· ⁊ diſciplis parabolam diſ
ſerit· agri zizaniorum;
De theſauro abſcondito in agro ⁊
negotiatoē margaritarum· de ſa
gena miſſa in mare· ⁊ de patre fa
milias qui pfert de theſauro ſuo
noua ⁊ uetera·
Ubi ait contra ihm ciues eiꝰ indigna
ti ſunt dicentes· unde huic tanta
ſapiā· ſ fectione expoint·
Ubi de herodis conuiuio ⁊ de iohis int
Ubi ihc in deſerto· de· v· panibus· lxx. lxxx·
quinq; milia hominū ſaturauit·
Ubi ihc ſup mare pedibꝫ ambula
uit ⁊ petrū mergentem liberat·
Ubi tranſfretantes uenerunt ī ter
ram geneſar ⁊ turbe ſecute ſunt
trās mare· de manna in deſerto· de
murmuratione iudeorum eo quod
dicit ihc ego ſū panis uiuus;
Ubi quidam phariſeus rogauit ad
prandiū ⁊ cogitabat quare non
fuerit baptizatus;

De apliſ quare n̄ lotiſ manib' man
lxxxv lxxv De muliere ſyrophe- ſducaueit.
niſſa q̄ pro filia ſua petebat;
Ubi ihm ſurdū ⁊ mutū ſanat.
Ubi ih̄c ſup puteū iacob mulieri
ſamaritane locutuſ ē.
Ubi ierosolimiſ infirmū curauit.
qui .xxx. viii. anniſ iacuit in
infirmitate ⁊ multa cū iudeiſ
eiꝰ occaſione diſputauit.
Ubi ih̄c de .vii. panibuſ ⁊ pau
ciſ piſcib' .iiii. milia hominum
ſaturauit. ⁊ pcep̄ apliſ cauere
a fermento phariſeorum.
xc xc Ubi ih̄c int'rogat apl'oſ quē me
dicunt homineſ ēē ⁊ q̄ ſecunt̄ ⁊ di
cit petro. ſcandalū in eſ.
Ubi ih̄c dicit. ſunt quidā de hic
ſtantib' qui n̄ guſtabunt mor
tem. ⁊ in monte t'nſfiguratur
Ubi phariſei dicūt ad ihm diſce de
hinc quia herodeſ uult te occidē.
⁊ curauit lunaticum;
Ubi ih̄c de paſſione ſua diſcipliſ pate
fecit. ⁊ capharnaū p ſe ⁊ pet' didra
gma exactorib; redd'.
Ubi ih̄c int'rogatuſ a diſcipliſ ſuiſ
quiſ maior erit in regno celorū
inſtruit eoſ hiſ exempliſ ut humi
lient ſe ſicut paruuluſ.

Non debere phiberi eoſ qui faciunt xcv
ſigna in nomine ihū.
Non debē contempni unū de puſil
liſ. adiungenſ ſimilitudinē de oue
pdita ⁊ de dragma. ſtatut.
De filio qui ſubſtantiā patriſ deuo
De remittendo frib; ex corde.
Similitudo de rege qui poſuit rati
onē cū ſeruiſ ſuiſ.
Ubi ih̄c int'rogatuſ a phariſeiſ. ſi li c
ceat uxorem dimitt'e quacūq; cauſa;
Ubi ih̄c impoſuit manū infantib;
⁊ phariſei murmurabant de ihū
quod ſit recipit peccatoreſ;
Ubi ih̄c inſtruit eoſ qui annunti
auerunt ei de galileiſ quoſ inter
fecit pilatuſ adiungenſ ſimilitu
dinem arboriſ ficı in uinea
Ubi ih̄c ſanat in ſinagoga mulierē
aridam ⁊ curuatam. ſ cenophegie.
Ubi aſcendit ih̄c ierosolimā de feſto.
De diuite cuiuſ uberes fructuſ ager attulit c
De eo qui multaſ poſſeſſioneſ habuiſ
triſtiſ abiit audienſ uerbū uade uen
de omīa que habeſ. ⁊ petruſ dixit.
ecce noſ reliquimuſ omīa.
De diuite ⁊ lazaro.
De uillico infidele.
De patrefamiliaſ qui exiit pmo ma
ne cōducē operarioſ in uineam ſuam.

cx Ubi in domo pharisei sanat ihc ydro
picum et instruit eos qui primos accu
bitus in conuiuiis eligebant.
Ubi ihc decem leprosos mundauit.
Ubi ihc de passione sua discipulis suis
iterum indicauit. et mater filiorum zebe
dei rogat pro filiis suis.
Ubi ihc responsum dat dicenti sibi domine
pauci sunt qui salui fiant.
De zacheo publicano. siue diuite.
cxv Ubi ihc iterum duos cecos curauit;
Ubi ihc asinum sedens ierosolimam ingreditur
Ubi ihc eiecit de templo ementes et uen
dentes et dat responsum phariseis;
Ubi ihc pretulit ceteris uiduam propter duo
era minuta adiungens parabolam
de phariseo et publicano contra eos qui
se extollunt. siue nocte
de nichodemo qui uenit ad ihm.
cxx De muliere a iudeis in adulterio deprehensa.
Ubi ihc maledixit ficulneam et aruit statim.
Ubi ihc dicit parabolam ad discipulos
pro orandi instantiam. de iudice duro et
Ubi ihc interrogatur a principi siue uidua;
bus sacerdotum in qua potestate hec
facis adiungens parabolam de duobus
filiis in uineam missis.
Parabola de patrefamilias qui uineam
suam locauit agricolis.
cxxv Simile est regnum celorum homini regi

qui fecit nuptias filio suo.
Ubi pharisei mittunt ad ihm dolo
interrogantes si licet tributum reddere
De saduceis qui dicunt non esse siue cesari.
resurrectionem et interrogant de septem
fratribus qui unam uxorem habuerunt;
Ubi scriba interrogat ihm quod manda
tum maximum est in lege.
Ubi docente ihu in templo miserunt
pharisei eum comprehendere. siue xpc.
Ubi ihc interrogat phariseos cuius filius est cxxx. cxxx
Ubi ihc docet. ego sum lux mundi.
Ubi ihc faciens lutum de sputo ponens
super oculos ceci nati curauit eum.
Ubi ihc agitur est eidem ceco. et contendit
multa cum iudeis.
Ubi interrogatur ihc a iudeis si tu es xpc
dic nobis manifeste.
Ubi ihc resuscitat lazarum a mortuis. cxxxv cxxxv.
et principes consilium faciunt ut interficerent
Ubi non receptus ihc in ciuitate sa siue ihm.
maritana. iohs et iacobus dicunt ad
eum. si uis dicimus ut ignis descendat de
Ubi ihc uenit in bethaniam. et mul siue celo.
ti iudeorum euntes propter lazarum credi
Ubi maria fudit alabastrum siue dederunt ei eum.
ungenti in capite ihu et increpat pha
Ubi ierosolimis greci uidere uolunt ihm. siue riseum.
Ubi pharisei interrogant ihm quando .cxl. cxl.
uenit regnum dei

Ubi ihc loquitur ad turbas & discipulos de
scribis & phariseis.
Ubi ihc lamentatur super iherusalem.
Ubi multi ex principibus crediderunt in
eum & non confitebantur ne de synagoga.
Ubi ostendunt discipuli ihm ~ eicerentur
structuram templi.
cxlv Ubi sedente ihu in monte oliueti inter-
rogant eum discipuli quod signum erit
aduentus tui uel eorum que dixisti. & predi-
cat eis de euersione therlm & signis & predi-
De parabola ficulnee ~ gnis.
Ubi ihc diem iudicii aduersus tempora noe &
loth assimilauit. & de fidele & pruden-
De decem uirginibus. ~ te dispensatore.
De eo qui peregre proficiscens talenta ser-
uis suis distribuit. ~ dentes.
cl Ut ubi semper perituri sint. & inertie ar-
De eo qui peregre accipere regnum proficiscens
decem mnas seruis suis dedit. ~ siue.
Cum uenerit filius hominis in sede maiestatis.
Ubi iterum consilium faciunt principes
& uadit iudas ad eos.
Ubi ihc lauat pedes discipulorum.
clv Ubi ihc mittit discipulos preparare sibi
pascha & dicit eis quod unus ex uobis me tradet.
Ubi ihc tradit sacramentum corporis & san-
guinis sui & ubi ihc dicit ad petrum ex-
petiuit sathanas ut uos uentilet &
omnes hodie in me scandalizabimini.

Si quis diligit me.
Ubi ihc hortatur discipulos suos ut non paueat
Ubi ihc dicit discipulis suis quia ~ cor uestrum.
quod habet baiulet;
·b· Cum uenerit paraclitus. Vado. ·a· Si quid petieritis
Ubi ihc dicit ego sum uitis & uos palmites;
Ubi ihc uenit in gethsemani & orat ut clx
Ubi iudas ueniens transferat ~ calicem istum.
uenit cum turbis comprehendere ihm.
Ubi adolescens quidam indutus sindone.
Ubi interrogat princeps ~ sequebatur ihm.
sacerdotum ihm de discipulis suis. & de.
Ubi falsi testes aduersus ~ doctrina eius.
ihm querebantur ~~~~.
Ubi princeps sacerdotum adiurat ihm clxv
si tu es xpc dic nobis.
Ubi traditur pilato ihc & penitet iudas
Ubi pilatus audit inter iudeos & dominum mit-
tit eum ad herodem
Ubi uxor pilati misit ad eum dicens
nichil tibi & iusto illi.
Ubi pilatus dimisit barraban. & tradidit
xpm ad crucifigendum.
Ubi duo latrones cum xpo crucifigun- clxx
tur. & ubi ihc de cruce de matre sua
dixit ad discipulum quem diligebat ecce
Ubi ioseph petit corpus ~ mater tua;
ihu a pilato & sepelit una cum nicho-
Ubi iudei signant monumentum. ~ demo
Ubi prima die sabbati suscitatur ihc a mor-
Ubi custodes monumenti an- ~ tuis;
nuntiauerunt sacerdotibus de resur-

rectione xp̄i · ſ resurrectionē ·
clxx Ubi ihc̄ apparuit mulieribus poſt
Ubi ihc̄ duob; euntibus ī caſtellū ap
Ubi ihc̄ apparuit diſcip̄ ſuis ſ paruit;
Ubi ihc̄ iterū apparuit thome ·
Ubi iterū apparuit ihc̄ diſcipliſ ſup
mare tibiadis;
Ubi ihc̄ ter dic̄ petro diligiſ me clxxx
Ubi diſcip̄ euntes in galileā uider̄ clxxxi
7 adorauerunt dn̄m · 7 aſſūpt᷒ eſt
in celis corā eis ·

Notum facimus lectori q̄d
expoſitionis lucem ſūpſim᷒
a ieronimo · hylario · Rabano ·
ſup mathm · a ieronimo 7 Beda ſup
marcū · in lucam ū ab ambroſio 7
beda · in iohēm ab Auguſtino 7 eius
abbreuiatore albino · Inſup etiā op᷒
illuminant aug̅ de concordia eu
gl̄ſtarum · aug̅ de ūbis dn̄i · aug̅
de queſtionib; euglī · omelie orige
nis · Gregorii · iohis criſoſtomi · 7 ali
orum plurimorum · Ubi g̊ ſenten
tiarum inciſiones aliq̄ntulū pro
lixe ſunt · expoſitorū nomina ul̄
ꝑ nas ſillabas ſiue litt̄as affixim᷒ ī
margine · aut ſup ſententiarum
ꝑncipia · ut ul̄ ſic diſcernat̄ que
cui᷒ auctoris ſit ſententia; hoc e
quidē raban᷒ · hoc 7 beda fecē · poti
ora ſcōrū dicta ſuaui eloquio colli
gentes uelut apes ad mellificandū
dulciſſimos flores · Igitur · i · littera
lectori deſignet ieronimū ſup ma
thm · A · litt̄a auguſtinum ſup io
hem · 7 ſup ſermonem dn̄i in mon
te habitum · B · ū bedam ſup lucam
in quo ambroſii expoſitio claro ſer
mone explicatur · hos ſiquidē ma
xime ſecuti ſum᷒; M · ū litt̄a ſignifi
cat quod de ꝑdictis ſeu aliis expoſiti
onibus particulatī colligitur · ul̄
cuiuſlibet magiſtri ſententiam · Cū
enim ſcriptū ſit ſpm̄ nolite extinguere ·
ꝓphecias nolite ſpnere · bn̄ a quolibȝ
dicta tāq̄m ipſi᷒ ſpc̄ ſci uerba ſtudui
apponē · Clara itaq; ſententiarum
poſitio in cōpoſitionem uerborum
merito excuſabit · Quid enim ꝓdeſt
ut beat᷒ ait aug̅ clauē eē aureā ſi
apire n̄ ualeat · 7 q̄d obeſt eā eē ferreā
ſi bn̄ apiat · Interꝑtationes quidē pau
cas inſeruim᷒ · quia in fine opis ordi
ne alphebeti locabim᷒ om̄s ad euglm
ptinentes · ut inde lector ꝑ ut opor
tunitas dabit argumēta eliciat · Ait
enim orator, A · nomine ſepe uidem᷒
argumenta trahi · documētaq; maxi
ma gigni · hic quoq; notandū cen
ſuim᷒ quod ait ier̄ in ꝑfacione ad papā

damasum · Canones quos eusebius cesa
riensis episcopus alexandrinum secutus
ammonium in decem numeros ordi
nauit · sicut in greco habentur expressi
mus · Quos cum legis similitudine eu
uangelistarum & singularitates scire ualebis ·
In canone primo concordant omnes · In se
cundo tres · matheus · marcus · lucas · In
tercio tres · matheus · lucas · iohannes · In quarto
tres · matheus · marcus · iohannes · In quinto
duo · m · l · In sexto duo · m · mr · In septi
mo duo · m · i · In octauo duo · mr · l · In
nono duo · l · i · In decimo propria sunt
unicuique · Singulis uero libris euangelii · ab
uno incipiens usque ad finem librorum
dispar numerus increscit · Hic nigro
colore scriptus sub se habet alium ex minio
numerum · qui usque ad decem procedens
indicat prior numerus in quo sit cano
ne requirendus · Cum ergo aperto codice
capitulum scire uolueris cuius canonis sit
ex subiecto numero docebis · & recurrens
ad uolumina singulorum repperies in quibus
uel eadem · uel uicina dixerunt · Huc us
que ieronimus; Incipit prologus · Luce

Quoniamquidem multi cona
ti sunt ordinare narratio
nem que in nobis complete
sunt rerum sicut tradiderunt nobis
qui ab initio ipsi uiderunt & ministri
fuerunt sermonis · uisum est & mihi assecu
to a principio omnia · diligenter ex ordine
tibi scribere optime theophile · ut co
gnoscas eorum uerborum de quibus eruditus
es ueritatem · Multi non tam numerosi
tate quam heresum diuersitate ut basili
des & appelles · temeraria presumptione co
nati sunt scribere de rebus nostre salutis que
in nobis adeo complete sunt & redundant ·
Quod redundat nulli deficit · & de com
pleto nemo dubitat · cum fidem effectus
astruat · Itaque completum euangelium redun
dat per uniuersum mundum mentes fi
delium rigans & confirmans · Conatur
autem qui incipit nec perficit · qui suis
uiribus non gratie dei que irrigat confidit ·
Non conatur qui diuino spiritu res & di
cta ministrante cepta complet · Qui
ab initio tam corporeo quam mentis intu
itu uiderunt res factas a domino & mi
nistri fuerunt sermonis uerbo & ex
emplo docendo tradiderunt nobis · Non
solum marcus & lucas auditu didice
runt quod scriberent · sed etiam matheus &
iohannes multa de infantia · pueritia ·
genealogia saluatoris aliis narranti
bus didicerunt · Uisum est mihi scribere spiritu
sancto instigante cuius gratia geritur · ut id
quod bonum est nobis etiam bonum
uideatur · Assecutum quidem se non